

Kapitaalverzekeringen: nieuwe praktische vragen en antwoorden

29-11-2016 | Door Kees van Oostwaard
werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT

Op 31 oktober 2016 heeft de Belastingdienst vragen en antwoorden gepubliceerd over de kapitaalverzekering eigen woning (KEW), de spaarrekening eigen woning (SEW) en het beleggingsrecht eigen woning (BEW) en voor 2001 bestaande kapitaalverzekeringen. De publicatie omvat in totaal dertig vragen waarvan er maar liefst dertien nieuw zijn.

De vorige publicatie van de Belastingdienst over dit onderwerp dateert van juni 2014. Eigenlijk heeft deze nieuwe set te lang op zich laten wachten. In de praktijk zijn er nog veel vragen zeker nu veel verzekeraars trachten oplossingen te bieden voor verzekeringen die niet voldoende opbouwen. De volledige set vragen en antwoorden is [hier](#) te raadplegen. De onderwerpen zijn verdeeld over de categorieën A t/m G. In dit artikel komen alleen de nieuwe vragen en antwoorden aan bod.

Overgangsrecht algemeen

Wijziging van premie of inleg bij een KEW of SEW met een beoogd vast eindkapitaal bij leven maar zonder premie-monitor (onderdeel B5)

Bij deze vraag gaat het om KEW's waarbij geen vast gegarandeerd eindkapitaal bij in leven zijn op een bepaalde datum is verzekerd, maar waarbij dat wel is beoogd. Daarbij is geen zogenoemde premie-monitor¹ opgenomen. Tot en met het jaar 2012 gold voor een KEW geen overgangsrecht waardoor de noodzaak van een premie-monitor ontbrak omdat bij daling van het rendement de premie veelal zonder problemen verhoogd kon worden. Door het ontbreken van die premie-monitor is in veel gevallen geen sprake van een gegarandeerd kapitaal bij leven, zodat de premies de maatstaf vormen voor de toepassing van het met ingang van 2013 ingevoerde overgangsregime voor de KEW.

Volgens de Belastingdienst brengt redelijke wetstoepassing mee dat desgewenst

¹ In de praktijk soms ook wel aangeduid als hypotheekrentemonitor. Bij dergelijke monitoren wordt de premie automatisch bijgesteld als het hypotheekrentepercentage wijzigt.

voorafgaande aan een (hypotheek)rentewijziging alsnog de premie-monitor kan worden opgenomen. Verhoging van de premie als gevolg van een rentedaling hoeft dan niet te leiden tot verlies van het overgangsrecht.

Voor de jaren 2013, 2014 en 2015 geldt dat als noodzakelijke premieverhogingen achterwege zijn gebleven dat deze alsnog kunnen worden voldaan nadat de premie-monitor is geplaatst.

Commentaar

Deze eerste nieuwe vraag en antwoord is wellicht ook de belangrijkste van deze update. Het is een zeer welkome tegemoetkoming voor de praktijk. Want in zeer veel gevallen zal het bereiken van dat eindkapitaal wel zijn beoogd. Dit antwoord lijkt ruim te kunnen worden geïnterpreteerd. Niet omschreven is namelijk waaruit dat beogen moet blijken. Een aanwijzing kan in ieder geval zijn als gedurende de gehele looptijd voor 100% op de zogenoemde hypotheekrenterekening is belegd. Dit antwoord geldt alleen voor KEW's en dus niet voor kapitaalverzekeringen van vóór 2001. Maar niet te vroeg gejuicht. Dit antwoord moet worden gelezen in combinatie met vraag en antwoord C6. Zie verder bij dat onderdeel.

Afkoop van een kapitaalverzekering box 3 of een KEW en een (on)herroepelijke begunstigde (onderdeel B7)

De vraag is in welke situatie een afkoopsom van een kapitaalverzekering niet belast wordt bij de verzekeringnemer, maar bij een onherroepelijk begunstigde². Standaard wordt bij afkoop van een kapitaalverzekering de afkoopsom in aanmerking genomen bij de verzekeringnemer. Is vóór het tijdstip van afkoop een ander persoon dan de verzekeringnemer onherroepelijk begunstigde, dan wordt de afkoopsom bij die onherroepelijk begunstigde in aanmerking genomen.

Commentaar

Dit antwoord is zonder meer acceptabel en ligt eigenlijk ook voor de hand.

² Deze persoon heeft de begunstiging dan aanvaard. Afkoop kan dan alleen plaatsvinden als zowel verzekeringnemer en de onherroepelijk begunstigde gezamenlijk instemmen met de afkoop.

Overgangsrecht en omzettingen

Diverse situaties van omzetting van een KEW in een SEW (onderdeel C3)

In paragraaf 5.4 van het Verzamelbesluit Kapitaalverzekeringen³ staat dat voor het behoud van het overgangsrecht⁴ de totaalpremie van de KEW moet worden vergeleken met de inleg op de SEW. De vraag is wat wordt bedoeld met de totaalpremie en met de KEW.

Het antwoord is dat onder de totaalpremie zowel de premie voor de uitkering bij leven als bij overlijden wordt verstaan. Met de KEW wordt de verzekering bedoeld waarbij sprake is van een begunstigde bij leven al dan niet in combinatie met een verzekerde uitkering bij overlijden. Zo'n KEW kan worden omgezet in een SEW voor een rekeninghouder. Dit geldt ook als de uitkering bij leven van de KEW afhankelijk is van een andere persoon dan die voor de uitkering bij overlijden.

Als er twee begunstigten bij leven zijn, is er in fiscale zin sprake van twee KEW's. Omzetting hiervan kan alleen plaatsvinden naar een SEW met twee rekeninghouders of naar twee losse SEW's.

Commentaar

De antwoorden komen logisch voor. Het antwoord over de totaalpremie biedt dus de mogelijkheid om de premie voor zowel leven als bij overlijden in te zetten als inleg voor het sparen in een SEW. Daarnaast kan dus separaat nog een overlijdensrisicoverzekering worden afgesloten.

Bandbreedte-eis bij omzetting van een KEW in een SEW (onderdeel C4)

Bij deze vraag gaat het ook over de omzetting van een KEW in een SEW. En dan of de laagste totaalpremie van de KEW gaat gelden als de laagste inleg op de SEW. De vraag wordt bevestigend beantwoord. Als bij de KEW de bandbreedte van 1:10 door premiebetalingen is benut, dan is dat ook de maatstaf voor de inleg op de SEW. Is bij de KEW de bandbreedte niet volledig benut en de jaarpremie op jaarbasis lager had kunnen zijn, dan geldt dit ook op jaarbasis voor de SEW. De voor de KEW relevante bandbreedte gaat dus over op de SEW.

³ [Besluit van 6 december 2014, nr. BLKB2014/1763M](#)

⁴ En ook voor de bandbreedte

⁵ Paragraaf 3.1.1 van het Verzamelbesluit Kapitaalverzekeringen

Als op de KEW de goedkeuring voor 1:11⁵ van toepassing is, dan moet voor de SEW worden uitgegaan van de oorspronkelijke bandbreedte van 1:10 van de KEW. De Belastingdienst geeft aan dat door de goedkeuring geen nieuwe bandbreedte van 1:11 is ontstaan.

Commentaar

Het eerste deel van het antwoord had ook met een zin afgedaan kunnen worden: de relevante bandbreedte gaat over naar de SEW. Is er nog ruimte in de bandbreedte van 1:10 dan kan daar nog gebruik van worden gemaakt.

De toevoeging over de '1:11-goedkeuring' is terecht. Het enige probleem is dat verondersteld wordt dat er een oorspronkelijke bandbreedte van 1:10 is. Als het bij aanvang door een hoogstorting direct misgaat, is die bandbreedte van 1:10 er eigenlijk niet. Het hele antwoord overziend, ligt het voor de hand om die 1:10 te herleiden vanuit de laagste premie.

Omzetting van een 'hybride' kapitaalverzekering box 3 of een 'hybride' KEW (onderdeel C5)

Bij een hybride kapitaalverzekering kan de verzekeringnemer kiezen waarin de premies worden belegd en voor welk bedrag. Bijvoorbeeld voor 50% op de zogenoemde hypotheekrenterekening⁶ en voor 50% in een aandelenfonds te beleggen. Vraag is dan welke maatstaf moet worden gehanteerd voor het behoud van de eerbiedigende werking bij omzetting in een SEW.

Het antwoord begint met de opmerking dat de inrichting van de kapitaalverzekering op het tijdstip van de (beoogde) omzetting relevant is.

En aangezien bij de hybride kapitaalverzekering in het algemeen geen sprake zal zijn van een gegarandeerd kapitaal bij leven op een bepaalde datum, vormen de 'in totaal overeengekomen en betaalde premies' de maatstaf voor de beoordeling of het overgangsrecht behouden blijft. Als er gedeeltelijk toch sprake is van een gegarandeerd kapitaal bij leven, is het volgens de Belastingdienst niet noodzakelijk dat gedeeltelijk van het gegarandeerde kapitaal en voor het resterende deel van de premies wordt uitgegaan.

⁶ Daarbij wordt hetzelfde rentepercentage vergoed als aan hypotheekrente wordt betaald

Overigens is het sinds 1 april 2013 niet meer mogelijk om een kapitaalverzekering box 3 om te zetten in een KEW (of SEW of BEW).

Commentaar

De beschreven situatie komt in de praktijk regelmatig voor en daarom is het goed dat de Belastingdienst hier aandacht aan besteedt. Het laatste deel van het antwoord doet de wenkbrauwen wel enigszins fronsen. In een verder verleden werd namelijk het standpunt uitgedragen dat voor het gegarandeerde deel het kapitaal de maatstaf vormde en voor het beleggingsdeel de premie. Gelukkig lijkt dat nog steeds te kunnen nu in het antwoord de woorden 'niet noodzakelijk' worden gebruikt. Blijkbaar heeft de verzekeringnemer de keuze. Dat is mooi, want in deze tijden kan het de moeite lonen om te onderzoeken of het niet voordeliger is om uit te gaan van het gegarandeerde kapitaal voor zover daarvan sprake is. Dat zou best eens een hogere inleg in de SEW kunnen opleveren.

Omzetting van een 'hybride' kapitaalverzekering box 3 of een 'hybride' KEW met keuze voor 100% hypotheekrendement (onderdeel C6)

Bij een hybride kapitaalverzekering kan er voor gekozen zijn om de premies voor 100% te beleggen met een rendementspercentage dat is gekoppeld aan het te betalen. Bij een gelijkblijvende rente is een bepaald eindkapitaal bij in leven zijn op de einddatum te berekenen. Vraag is dan of sprake is van een gegarandeerd eindkapitaal.

De Belastingdienst geeft aan dat op basis van de productvoorwaarden meestal geen sprake is van een gegarandeerd kapitaal bij leven. De verzekeringnemer heeft namelijk de mogelijkheid om te switchen naar een andere beleggingsvorm. Daarnaast ontbreekt meestal een zogenoemde 'premiemonitor'⁷ (zoals gebruikelijk is bij spaar-hypotheek). Het ontbreken van de monitor betekent dat er geen sprake is van een gegarandeerd eindkapitaal. Bij omzetting van een hybride kapitaalverzekering zijn de premies de maatstaf voor de beoordeling of het overgangsrecht van toepassing blijft.

Commentaar

Dit antwoord hangt nauw samen met het antwoord op vraag B5. En lijkt zelfs de

ruimte van antwoord B5 weer in te perken. Want wanneer is dan duidelijk dat sprake is van een beoogd vast eindkapitaal?

Naar mijn mening blijkt dat juist uit het feit dat gedurende de volledig verstreken verzekeringsperiode voor 100% is belegd op de hypotheekrenterekening. In die zin is dit antwoord eigenlijk onbegrijpelijk. Het zal namelijk niet snel op een andere manier uit een dossier blijken dat beoogd is om op de einddatum het bedrag van de hypothecaire geldlening bijeen gebracht te hebben. Sterker nog: dat zal altijd het geval zijn. Maar het is ook duidelijk dat als niet geheel op de hypotheekrenterekening is belegd, beoogd is om meer kapitaal te vergaren dan de hypotheekschuld op de einddatum.

Alleen in gevallen waarbij gedurende de volledige looptijd op de hypotheekrenterekening is belegd, en waarbij al een rentewijziging heeft plaatsgevonden, en waarbij op dat moment de premie aan de hand van die rentewijziging is aangepast, bestaat volledige zekerheid.

Maar ik zou toch willen stellen dat ook gevallen waarin nog geen rentewijziging heeft plaatsgevonden en 100% op de renterekening is belegd, in aanmerking moeten komen voor de goedkeuring van vraag en antwoord B5.

En ik zou nog een stap verder willen gaan. Ook als de rente is gestegen en de premie is niet verlaagd, kan wat mij betreft nog steeds gesteld worden dat het doel is om op de einddatum het bedrag van de hypothecaire geldlening bij elkaar te sparen. Voorwaarde blijft uiteraard dat volledig op de hypothecaire geldlening wordt belegd.

Omzetting van een kapitaalverzekering box 3 of een KEW met een gering verzekerd kapitaal bij leven (onderdeel C7)

In de praktijk zijn kapitaalverzekeringen afgesloten met een in verhouding tot de geldlening voor de eigen woning laag verzekerd kapitaal bij in leven zijn. Reden is dat het hogere beoogde eindkapitaal wordt gerealiseerd door zogenoemde winstbijijschrijvingen op de verzekering. Bij omzetting naar een andere vorm ontstaan problemen. Bijvoorbeeld bij omzetting naar een SEW of naar een kapitaalverzekering met een gegarandeerd kapitaal maar zonder winstbijijschrijvingen.

Doel van deze verzekeringen is volgens de Belastingdienst om aan het einde van de looptijd te komen tot (nagenoeg) gehele aflossing van de hypothecaire schuld.

⁷ Zie voetnoot 2

De Belastingdienst is van mening dat een redelijke wetstoepassing met zich brengt dat desgewenst niet het (lage) verzekerde kapitaal maar de overeengekomen premies de maatstaf vormen voor de toepassing van het overgangsregime.

Commentaar

Het is op zich prima dat een keuzemogelijkheid wordt geboden, maar deze komt mij toch wat mager voor. Waarom niet uitgaan van hetgeen daadwerkelijk beoogd is (net zoals bij vraag en antwoord B5)? Het is voor de Belastingdienst volgens haar eigen woorden duidelijk wat is beoogd. Uit een offerte - verondersteld dat die nog voorhanden is - zal duidelijk worden wat is beoogd. Ik zou daar dan ook bij willen aansluiten. Hopelijk komt de Belastingdienst snel op dit standpunt terug.

Tijdklemmen

Werkingsfeer van de goedkeuring bij voortijdige afkoop bij echtscheiding (onderdeel D1)

De goedkeuring in het Besluit Kapitaalverzekeringen over het vervallen van tijdklemmen in bepaalde situaties werkt terug tot 1 januari 2013. Vraag is welke datum relevant is in situaties van echtscheiding.

De Belastingdienst geeft aan dat de datum van afkoop relevant is en niet de datum van echtscheiding. De datum van echtscheiding kan al voor 31 december 2012 liggen. Verder moet de afkoop hebben plaatsgevonden in verband met de echtscheiding en kent geen limitering in de tijd.

Commentaar

Dit antwoord is helder en het ontbreken van de limitering in de tijd is ruimhartig.

Werkingsfeer van de goedkeuring bij voortijdige afkoop bij schuld na verkoop van de eigen woning (onderdeel D2)

Vraag is bij welke resterende schulden bij verkoop van een eigen woning de goedkeuring voor het vervallen van tijdklemmen kan worden toegepast. De Belastingdienst geeft aan dat dit mogelijk is in elke situatie waarin bij verkoop van een eigen woning niet met de verkoopopbrengst de volledige eigenwoningsschuld kon worden

⁸ Artikel 10bis.6, tweede lid, onderdeel a Wet IB 2001

afgelost. De toepassing van de goedkeuring is dan ook niet beperkt tot situaties van een formele restschuld als bedoeld in artikel 3.120a van de Wet IB 2001.

Commentaar

Eveneens een helder antwoord.

Overgangsrecht en verhuizing ('verhuisregeling')

Fictieve overgang van een KEW, een SEW of een BEW bij verkoop woning en tijdelijke huur (onderdeel E1)

Na verkoop van de eigen woning terwijl er niet direct een andere eigen woning is, is geen sprake meer van een KEW (of SEW/BEW). De waarde van de kapitaalverzekering wordt als fictieve kapitaaluitkering aangemerkt. In die situatie kan van de hoge vrijstelling gebruik worden gemaakt zonder dat twintig jaren premie is betaald en de eigenwoningsschuld hoeft ook niet met het kapitaal te worden afgelost. Vervolgens is afkoop zonder belastingheffing mogelijk. Vraag is of dit ook bij een korte periode van huur mogelijk is.

De Belastingdienst beantwoordt deze vraag bevestigend. Dit volgt uit de letterlijke wettekst.⁸

Commentaar

Deze systematiek was kort na de introductie van de Wet IB 2001 eigenlijk al bekend. In theorie is huur voor een dag al voldoende. Dit antwoord volgt dan ook niets nieuws toe, maar zal met name bedoeld zijn als opstapje naar de volgende vraag en antwoord.

Geen aangifte overgang van een KEW, een SEW of een BEW naar box 3 gevolgd door aankoop nieuwe woning (onderdeel E2)

In de huurperiode als bedoeld bij vraag E1 hoeft de kapitaalverzekering niet te worden afgekocht. Op grond van de zogenoemde verhuisregeling kan de kapitaalverzekering weer worden aangemerkt als KEW na verwerving van een andere woning.⁹

⁹ Uiterlijk op 31 december van het kalenderjaar dat volgt op het jaar waarin de oude woning is verkocht.

De afrekening over de KEW bij verkoop van de oude woning wordt dan ongedaan gemaakt.

De Belastingdienst geeft aan dat aangifte van de waarde van de fictieve uitkering van de KEW en het gebruik maken van de vrijstelling niet noodzakelijk is. Dan moet ten tijde van de aangifte wel vaststaan dat een nieuwe eigen woning is gekocht en de KEW herleeft.

Commentaar

Zonder meer een praktisch antwoord van de Belastingdienst. De titel bevat een kleine fout. Er staat in het document: “een KEW, een SEW of een KEW”. Bedoeld zal zijn ‘of een BEW’ zoals hierboven aangegeven.

Twee verhuisregelingen voor een KEW, een SEW en een BEW voor verschillende perioden (onderdeel E3)

In de Wet IB 2001 zijn voor de KEW, SEW en BEW twee verhuisregelingen opgenomen. Een met een periode tot het einde van het kalenderjaar dat volgt op het jaar van de verkoop van de vorige woning.¹⁰ En er is een verhuisregeling met een periode van drie jaar.¹¹ De Belastingdienst geeft aan dat deze laatstgenoemde periode van drie jaar bedoeld is om verhuissituaties die zich hebben voorgedaan voor 2013 ‘blijvend te begeleiden’.

Commentaar

Dit antwoord schept helderheid, maar zal al snel haar belang verliezen.

Geen overgangsregeling voor de verhuisregeling (onderdeel E4)

Vraag is welke periode geldt als de verkoop van de vorige woning heeft plaatsgevonden voor 2013 en de koop van de nieuwe woning na 2012, waarbij tussen verkoop en aankoop geen langere tijd heeft gezeten dan drie jaar. Volgens de Belastingdienst brengt een redelijke wetstoepassing met zich mee dat de termijn van drie jaren¹² mag worden gehanteerd bij verkoop van de oude woning in 2010, 2011 of 2012. Voor dergelijke situaties ontbreekt namelijk een overgangsbepaling

¹⁰ Artikel 10bis.2, derde lid Wet IB 2001

¹¹ Artikel 10bis.6, vijfde lid Wet IB 2001

Commentaar

Een welkome praktische handreiking die overigens wel erg laat gepubliceerd wordt. In alle gevallen is de termijn nu namelijk wel verstreken.

Slot

De hiervoor behandelde vragen en antwoorden scheppen weer enige duidelijkheid in de werking van het overgangsrecht voor kapitaalverzekeringen. Wel is het jammer dat veel van de nu gegeven antwoorden lang op zich hebben laten wachten en dat er nog de nodige vragen beantwoord moeten worden. Met name nu verzekeraars en adviseurs druk bezig zijn (geweest) met hersteladviezen.

FA

¹² Van artikel 10bis.6, vijfde lid Wet IB 2001